

WSTĘP

Papiernictwo na ziemiach polskich może poszczycić się niezwykle bogatymi tradycjami, sięgającymi schyłku średniowiecza. Także dusznicka papiernia ma ponad czterystuletnią historię. Już w przyszłym roku będziemy świętować 40 lat działalności urządzonego w papierni Muzeum Papiernictwa.

Główne zadania związane z misją Muzeum Papiernictwa to:

– gromadzenie, konserwacja, katalogowanie, udostępnianie do celów badawczych i edukacyjnych dóbr kultury związanych z historią papiernictwa, drukarstwa oraz Dusznik Zdroju,

– upowszechnianie wiedzy o dziejach papiernictwa, roli papieru w rozwoju cywilizacji oraz w życiu codziennym (poprzez organizowanie wystaw, prowadzenie badań naukowych, opracowywanie wydawnictw popularnonaukowych i naukowych),

– upowszechnianie wiedzy o dziejach Dusznik Zdroju (poprzez organizowanie wystaw, prowadzenie badań naukowych, opracowywanie wydawnictw popularnonaukowych i naukowych).

Do licznych przedsięwzięć realizowanych przez dusznickie Muzeum od blisko 40 lat (m.in. wystaw, festynów, odczytów, prelekcji, zajęć edukacyjnych, publikacji naukowych i popularnonaukowych) w 2007 r. dołączamy „Rocznik Muzeum Papiernictwa”.

Wieloletnia działalność Muzeum w zakresie popularyzowania historii papiernictwa pozwala nam obserwować coraz większe zainteresowanie dziejami tej niezwykle zasłużonej dla rozwoju kultury dziedziny wytwórczości. Dzięki „Rocznikowi” – pierwszemu polskiemu periodykowi poświęconemu historii wytwarzania papieru – wzrosła nasza możliwość upowszechniania wiedzy o zagadnieniach leżących w kręgu zainteresowań Muzeum.

Coraz większemu zainteresowaniu dziejami papieru nie towarzyszy wzrost liczby osób prowadzących badania w zakresie historii papiernictwa. Ważnym zadaniem „Rocznika” jest zwrócenie uwagi środowiska naukowców na problemy, które warto podejmować w działalności badawczej. Jednocześnie spodziewamy się, że istnienie naszego periodyku skłoni wielu historyków do wykorzystania napotykanymi niekiedy przypadkowo materiałów dotyczących interesujących nas tematów i przygotowania opracowań lub choćby tekstów o charakterze przyczynkarskim.

Ważnym obszarem zainteresowań Muzeum Papiernictwa pozostają dzieje Dusznik Zdroju. Liczymy, że zamieszczane w „Roczniku” materiały dotyczące dziejów miejscowości przyczynią się do postępu w odkrywaniu jej historii.

Pierwszy numer „Rocznika Muzeum Papiernictwa” składa się z 4 działów: artykuły i rozprawy, materiały źródłowe, recenzje oraz kronika Muzeum.

W pierwszym dziale zamieszczamy 6 opracowań, spośród których 3 powstały w Muzeum Papiernictwa.

Pierwsze z nich, autorstwa dra Macieja Szymczyka, przedstawia stan badań dotyczących historii papiernictwa na ziemiach polskich. Analiza materiału może być przydatna osobom zamierzającym podjąć badania nad dziejami wytwarzania papieru.

Kolejny artykuł, napisany przez Teresę Windykę, poświęcony jest zagadnieniu dekorowania papierów poprzez barwienie. Ten niezwykle „barwny” temat stał się przedmiotem zainteresowań historyków sztuki oraz badaczy techniki. Ważną częścią szkicu jest przedstawienie klasyfikacji papierów oraz doświadczeń Muzeum Papiernictwa w tym zakresie.

Trzeci z tekstów opracowanych w Muzeum, autorstwa Damiana Chamskiego, omawia dzieje niewielkiego zakładu branży drzewno-papierniczej – działającego niegdyś w Wilkanowie koło Bystrzycy Kłodzkiej. Nie wytwarzano w nim papieru, lecz naczynia (miski, wiadra, tacki) z masy drzewnej. Tej unikatowej technologii zaniechano przed wieloma laty, dlatego jej przypomnienie może być interesujące.

Materiałem nadesłanym do Muzeum przez naukowców podejmujących w swych badaniach tematy związane z historią papiernictwa jest pierwsza część słownika papierników śląskich. Autorami tego opracowania – niezwykle cennego nie tylko dla historyków papiernictwa, ale również dla osób badających historię gospodarczą i społeczną – są Dorota Błaszczuk i Rainer Sachs. W kolejnych tomach „Rocznika” zostaną zamieszczone dalsze części słownika. Decyzja o druku materiału w częściach nie zamyka drogi do wydania opracowania w formie książki. Autorzy nadal prowadzą badania i zapewne wiele biogramów zawartych już w częściach drukowanych z czasem będą mogli uzupełnić wynikami najnowszych ustaleń. Może warto będzie poszerzyć słownik o papierników działających na Śląsku po 1945 r., wszak jeszcze do połowy lat 70. XX w. tutejsze fabryki papieru odgrywały znaczącą rolę, a związani z nimi fachowcy cieszyli się uznaniem również poza Śląskiem.

Drugi z nadesłanych do „Rocznika” artykułów, autorstwa dra Piotra Pregiela, z pewnością zainteresuje duszniczan oraz historyków Ziemi Kłodzkiej. Przedstawia dzieje miejscowości od przejęcia Śląska przez Prusy do pierwszych lat XIX stulecia, kiedy państwo pruskie poniosło klęskę w wojnach napoleońskich. Duszniki Zdrój nie doczekały się dotąd kompleksowego opracowania dziejów; publikowane w „Roczniku” materiały dotyczące historii Dusznik wesprą Muzeum w jego zadaniu badania historii miasta.

Ostatni z artykułów przygotował Leszek Goetzendorf-Grabowski – wybitny specjalista w dziedzinie aparatury pomiarowej stosowanej w papiernictwie. Wieloletniej współpracy z autorem tekstu Muzeum zawdzięcza wspaniały stan kolekcji zażytkowej aparatury metrologicznej, stosowanej do badania właściwości surowców papierniczych i gotowego papieru. Zbiór, złożony z ponad 70 urządzeń, zawiera wiele unikatowych egzemplarzy, niespotykanych w innych muzeach papiernictwa. Autor, jako znawca naszej kolekcji, przedstawił opracowany przez siebie system oceny wartości urządzeń, który został zastosowany w Muzeum Papiernictwa.

W części dotyczącej opracowań materiałów źródłowych zamieszczono tekst odnoszący się do negocjacji w sprawie sprzedaży tartaku przez miasto Duszniki.

Materiał w wersji oryginalnej oraz przetłumaczony na język polski przygotowali Krzysztof Widziński i Jacek Jędrzyak.

W pierwszym numerze „Rocznika” zamieszczamy dwie recenzje. Mamy nadzieję, że kolejne numery będą zawierały więcej omówień książek dotyczących historii papiernictwa oraz opracowań poświęconych Dusznikom.

Jednym z celów „Rocznika” jest przedstawianie istotnych wydarzeń związanych z działalnością Muzeum Papiernictwa. Tę rolę spełnia zamieszczona w ostatniej części tomu Kronika 2006 roku. Warto jednak przybliżyć również najistotniejsze wydarzenia z ubiegłych lat, dlatego zamieszczamy opracowany przez Jana Bałchana, prowadzącego muzealne archiwum, zarys dziejów papierni od 1945 do 1968 r. Znajdziemy tu informacje o staraniach, które doprowadziły do tego, że w opuszczonym i bardzo zaniedbanym młynie papierniczym utworzone zostało Muzeum. W dwóch kolejnych numerach „Rocznika” zostanie przedstawiona kronika wydarzeń w latach funkcjonowania Muzeum w strukturze Bardeckich Zakładów Papierniczych oraz od chwili usamodzielnienia się instytucji w 1992 r. do 2005 r. Począwszy od czwartego numeru, prezentowane będą najważniejsze wydarzenia z poprzedniego roku.

Maciej Szymczyk
Dyrektor Muzeum Papiernictwa